

ความต้องการของสตรีในการขอรับความช่วยเหลือ จากหน่วยงานทางราชการในการประกอบอาชีพ : กรณีจังหวัดกาฬสินธุ์

หทัยรัตน์ มาประณีต

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงความต้องการของสตรีในจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อขอรับความช่วยเหลือและการสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของรัฐว่ามีด้านใดบ้าง โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามาจากข้อมูลในงานวิจัยของธำรงค์ อุดมไพจิตรกุลและคณะ (2548) โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ สตรีในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 536 คน ที่เข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และได้ตอบแบบสอบถาม (Surveys) ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2546

ผลการวิจัยค้นพบว่า สตรีมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการใน ด้านต่างๆ ได้แก่ การสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การส่งเสริม ความรู้และประสบการณ์ เรื่องการตลาด การสนับสนุนด้านเงินทุน การจัดหาผู้ฝึกสอนด้านอาชีพ การส่งเสริมนโยบายของสถาบันการเงินที่เอื้อต่อการกู้เงิน การสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า การสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า การเป็นคนกลางประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพกับตลาด และ การสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

การประกอบอาชีพของสตรีเป็นประเด็นที่นานาชาติให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนของสตรี รวมถึงรัฐบาลไทยได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษ รัฐบาลไทยมีความพยายามทุกวิถีทางที่จะ

แก้ไขปัญหานี้ ดังจะเห็นได้จากการสร้างแผนพัฒนาสตรีระหว่างปี พ.ศ. 2545-2549 แผนพัฒนาสตรีฉบับปัจจุบันนี้เป็นการรวบรวมแนวทางจากแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ระหว่างปี พ.ศ. 2535-2554 และวิสัยทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงและการพัฒนาโดยใช้คนเป็นศูนย์กลางเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหัวใจหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ไว้เข้าด้วยกัน แผนพัฒนาสตรีฉบับนี้ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพสตรี ซึ่งเป็นหนึ่งในห้ายุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาสตรี และแนวทางการพัฒนาศักยภาพสตรีได้สนับสนุนด้านอาชีพและการมีงานทำของสตรี โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มสหกรณ์ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และการตลาดรองรับการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนากลุ่มอาชีพอย่างจริงจัง (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2546: 17) การรวมกลุ่มอาชีพของสตรีนับเป็นการสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี ในการลดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างสตรีและบุรุษต่อไป

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึงความต้องการของสตรีในการขอรับความช่วยเหลือและการสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของรัฐว่ามีด้านใดบ้าง โดยศึกษากรณีจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากว่าจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ประกาศเป็นจังหวัดเอาชนะความยากจนในปี พ.ศ. 2546 ภายใต้โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2545-2546 ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้มาจากข้อมูลส่วนหนึ่งในงานวิจัยโครงการพัฒนาตัวแบบการพัฒนาเพื่อเอาชนะ

ความยากจนระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัด ภาพสินธุ์ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ของอัครังค์ อุดมไพจิตรกุล หทัยรัตน์ มาประณีต และสรณ ภู่ง (2548) สำหรับกรอบแนวความคิดในการศึกษาครั้งนี้ คือ ระบบบุรุษเป็นใหญ่ (Patriarchy) และแนวคิดการพัฒนาสตรีซึ่งประกอบด้วย การนำสตรีเข้าสู่การพัฒนา และการผสมผสานมิติชายหญิงในกระบวนการพัฒนา ซึ่งเป็นแนวคิดการสร้างพลังอำนาจของสตรีโดยอาศัยหลักการพึ่งตนเองของสตรี เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนที่ยั่งยืนและการสร้างความเสมอภาคระหว่างสตรีและบุรุษในสังคมไทย

กรอบแนวความคิด

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ แนวคิดระบบบุรุษเป็นใหญ่ ถือเป็นแนวคิดพื้นฐานในการกำหนดบทบาทที่แตกต่างกันระหว่างสตรีและบุรุษ ส่งผลให้สตรีต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของบุรุษ อันจะนำมาซึ่งการขาดการพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองและความไม่เสมอภาคของสตรี จากนั้นจะกล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาสตรี ซึ่งประกอบด้วย การนำสตรีเข้าสู่การพัฒนา และการผสมผสานมิติชายหญิงในกระบวนการพัฒนา ท้ายสุดการศึกษาจะกล่าวถึงแนวทางในการสร้างพลังอำนาจให้แก่สตรี โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการปรับบทบาทของสตรีจากการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนมาเป็นเพื่อการค้าขายผ่านการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ นับเป็นการสร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่ตนเองและครอบครัว

1. ระบบบุรุษเป็นใหญ่

ระบบบุรุษเป็นใหญ่ได้ปรากฏอยู่เกือบทุกสังคมโลก เป็นระบบสังคมที่เชื่อว่าบุรุษมีอำนาจเหนือกว่า และสามารถควบคุมสตรีให้อยู่ภายใต้ความต้องการของบุรุษได้ การที่สตรีอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าบุรุษนั้นมีสาเหตุมาจากความแตกต่างกันในด้านบทบาทและหน้าที่ ซึ่งล้วนถูกกำหนดโดยสังคมบุรุษเป็นใหญ่ เช่น สตรีต้องรับบทบาทการดูแลบ้านเรือน เลี้ยงบุตร ให้การดูแลรักษาสุขภาพสมาชิกในครอบครัว บุรุษมักอยู่ใน

ฐานะผู้ผลิต ทำมาหากิน เลี้ยงดูครอบครัว และประกอบกิจกรรมนอกบ้าน บทบาทเหล่านี้เรียกว่า บทบาทเพศ หมายถึง บทบาทที่สังคมและวัฒนธรรมกำหนด ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมกับเพศใดเพศหนึ่ง และส่งผลกระทบต่อสถานภาพบุรุษและสตรีในสังคมนั้น (ภัสสร ลิมานนท์, 2542: 1)

นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminist) พยายามชี้ให้เห็นว่าบทบาทเพศของสตรีมักจะถูกมองว่าต่ำต้อยและด้อยค่ากว่าบทบาทเพศของบุรุษ เนื่องจากว่าสตรีติดอยู่กับบทบาทการผลิตซ้ำในฐานะที่เป็นมารดาและภรรยา เช่น การเลี้ยงดูบุตร การดูแลผู้ป่วย ผู้สูงอายุ การดูแลสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น งานเหล่านี้ถือว่าเป็นงานที่ทำในปริมาตรส่วนตัว (Private Sphere) ไม่มีค่าตอบแทน ค่าจ้าง เงินเดือน หรือโบนัสพิเศษ และถูกจำกัดภายในบ้าน ซึ่งเป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมภายนอกบ้าน สำหรับบทบาทเพศของบุรุษที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือทางการเมืองภายนอกบ้าน หรือ ปริมาตรสาธารณะ (Public Sphere) หมายถึง เงินอำนาจ สถานภาพและคุณค่าของงานสูง และอิสรภาพ เป็นต้น ดังนั้น บุรุษจึงอยู่ในฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจเหนือกว่าและมีอำนาจมากกว่าสตรี

การที่สตรีขาดโอกาสประกอบกิจกรรมในปริมาตรสาธารณะได้สร้างความไม่เสมอภาคทางสถานภาพระหว่างสตรีและบุรุษ และผลลัพธ์คือ สตรีกลายเป็นผู้ที่ต้องพึ่งพาอาศัยบุรุษทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะฉะนั้น การยกสถานภาพของสตรีให้ทัดเทียมกับบุรุษจึงต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาสตรี โคทม อารียา (ภัสสร ลิมานนท์, 2542: 30; อ้างอิงจากโคทม อารียา, 2527. แนวคิดในการพัฒนาสตรี) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาสตรีว่า การที่สตรีสามารถศักยภาพที่มีได้เต็มที่ตามความถนัดและตามความพอใจของตน และการพัฒนาสตรีควรจะเน้นใน 4 เรื่องต่อไปนี้

(1) ศักยภาพของสตรีในการใช้ชีวิตในบ้านน้อยลง แต่ในชุมชนและสังคมมากขึ้น

(2) ศักยภาพของสตรีที่จะทำงานสร้างสรรค์ไม่ใช่งานที่ซ้ำซากจำเจ

(3) ศักยภาพของสตรีที่จะมีจิตสำนึกแบบวิเคราะห์วิจารณ์มากกว่าถูกมอมเมาหรือครอบงำ

(4) ศักยภาพของสตรีที่จะมีชีวิตเพศที่มีความสุข

เพราะฉะนั้น การพัฒนาสถานภาพสตรีจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกับบุรุษ ดังจะเห็นได้จากการจัดประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรีถึง 4 ครั้ง ได้แก่ กรุงเม็กซิโก ประเทศเม็กซิโกในปีค.ศ. 1975 กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์กในปีค.ศ. 1980 กรุงไนโรบี ประเทศเคนยาในปีค.ศ. 1985 และกรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีค.ศ. 1995 รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพสตรี (Commission of Status of Women) โดยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งกระบวนการพัฒนาสตรีจะกล่าวโดยละเอียดในส่วนต่อไป

2. แนวคิดในการพัฒนาสตรี

แนวคิดในการพัฒนาสตรีที่นิยมใช้กันทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ (1) การนำสตรีเข้าสู่การพัฒนา (Women in Development [WID]) และ (2) การผสมผสานมิติชายหญิงในกระบวนการพัฒนา (Gender and Development [GAD]) สำหรับการศึกษานี้จะใช้กรอบแนวคิด GAD ซึ่งจะอธิบายโดยละเอียดในภายหลัง แต่ก่อนอื่นขอสรุปแนวคิด WID ให้เป็นที่เข้าใจก่อน

2.1 การนำสตรีเข้าสู่การพัฒนาหรือ WID

Ester Boserup (ปริศนา พงษ์ทัตศิริกุล; สุพัตรา ภู่อานานุสรณ์ และศิริกุล อินทรพาณิชย์. 2545: 75; อ้างอิงจาก Boserup. 1979. Women's Role in Economic Development. pp. 53-65) ได้สะท้อนแนวคิดของการพัฒนาสตรีว่า ความเท่าเทียมระหว่างสตรีและบุรุษจะเกิดขึ้นได้ หากส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทนอกครัวเรือนเช่นเดียวกับบุรุษ จากแนวคิดของ Boserup ทำให้หน่วยงานด้านการพัฒนาและองค์การระหว่างประเทศเริ่มให้ความสนใจในการนำสตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ

โดยถือว่าสตรีเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการพัฒนา โดยมี 2 ยุทธวิธี ได้แก่ (ภัสสร ลิมานนท์. 2542: 33; อ้างอิงจาก Suteera Thomson. 1997. Gender Analysis and Development)

(1) ริเริ่มโครงการเฉพาะสำหรับสตรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มผลผลิตของสตรี เพิ่มรายได้ให้แก่สตรี และเพิ่มความสามารถในการดูแลบ้านเรือน

(2) ส่งเสริมสตรีเป็นส่วนประกอบในกระบวนการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม WID ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากนักสตรีนิยมว่ามีได้นำสตรีไปสู่การปลดปล่อยจากการเอารัดเอาเปรียบได้ เนื่องจากไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการของการเกิดระบบบุรุษเป็นใหญ่ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุมากกว่า นักสตรีนิยมมองว่า WID มอบสถานะของสตรีเป็นผู้รับมากกว่าที่จะเป็นผู้ริเริ่ม เช่น การสนับสนุนสตรีให้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมรายได้จากงบประมาณที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ แทนที่จะใช้เงินทุนของตน จากข้อจำกัดของ WID ทำให้เกิดแนวคิดการผสมผสานมิติสตรีและบุรุษในกระบวนการพัฒนา หรือ GAD

2.2 การผสมผสานมิติสตรีและบุรุษในกระบวนการพัฒนา หรือ GAD

ในช่วงทศวรรษที่ 1980 นักพัฒนาสตรีจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่เรียกตนเองว่า ดอว์น (Development Alternatives with Women for a New Era [DAWN]) ได้ให้ความสนใจกับแนวคิดการผสมผสานมิติสตรีและบุรุษในกระบวนการพัฒนา โดยเน้นที่การเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างสตรีและบุรุษทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกระบวนการวางแผนพัฒนา ผู้กำหนดแนวทางจำเป็นต้องตระหนักถึงบทบาทและความต้องการของสตรีและบุรุษ และเข้าใจถึงความต้องการ 2 ประการของสตรี ได้แก่ (ปริศนา พงษ์ทัตศิริกุล; สุพัตรา ภู่อานานุสรณ์ และศิริกุล อินทรพาณิชย์. 2545: 72, 78-79)

(1) ความต้องการพื้นฐานหรือความต้องการเฉพาะหน้า (Practical Needs) คือ ความต้องการ

ของสตรีตามบทบาทที่สังคมกำหนดหรือคาดหวัง เป็นความต้องการเพื่อตอบสนองความจำเป็นเร่งด่วนในการยังชีพ มักเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ที่ขาดแคลน เช่น การจัดหาน้ำ การดูแลสุขภาพ

(2) ความต้องการเพื่อนำไปสู่การยกสถานภาพของสตรี (Strategic Needs) คือ ความต้องการที่จะมีสถานภาพที่ดีขึ้น เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ การได้รับการศึกษาและฝึกอบรมทักษะอาชีพและบริหารจัดการ

เป้าหมายของ GAD คือ การพัฒนาที่เสมอภาคและยั่งยืนโดยเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย ซึ่งถือเป็นการสร้างพลังอำนาจให้แก่สตรีในคราวเดียวกัน ยุทธวิธีของ GAD ได้เน้น 3 ด้าน ได้แก่ (ภัสสรลิมานนท์, 2542: 33; อ้างอิงจาก Suteera Thomson, 1997. Gender Analysis and Development)

(1) กำหนดประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของสตรีและบุรุษ

(2) เน้นผลประโยชน์และความต้องการของสตรี

(3) เน้นผลประโยชน์และความต้องการของผู้ด้อยโอกาสผ่านการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง

อย่างไรก็ตาม GAD ถูกวิจารณ์จากนักสตรีนิยมว่ายังไม่มีความแตกต่างจาก อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการใช้ความหมายเดียวกัน ทั้งที่จุดยืนทางแนวคิดทางทฤษฎีต่างกันและการกำหนดนโยบายและแผนต่างกัน

3. การสร้างพลังอำนาจทางเศรษฐกิจของสตรี: กลุ่มอาชีพ

แนวทางที่สำคัญแนวทางหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองได้ของสตรี คือการสร้างพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ (Economic Empowerment) เป็นการจัดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสตรีด้านการผลิตสำหรับบริโภคภายในครัวเรือนมาเป็นการผลิตเพื่อการค้าขาย ซึ่งจะช่วยให้สตรีสามารถหารายได้ให้แก่ตนเอง ส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของสตรีในการตัดสินใจ การดูแลสุขภาพในครอบครัว ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความยากจนที่กำลังประสบอยู่ได้ด้วยตนเอง

แต่ด้วยภาระงานของสตรียังต้องผูกติดกับ

ครอบครัวอยู่ ทำให้สตรียังขาดโอกาสในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การฝึกอบรม และเทคโนโลยี ตลอดจนขาดโอกาสที่จะได้ใช้ศักยภาพและความสามารถเฉพาะตัวอย่างเต็มที่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเอื้อต่อการประกอบอาชีพของสตรีทั้งสิ้น United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (2005: Online) ได้กล่าวถึงอุปสรรคต่อการสร้างพลังอำนาจทางเศรษฐกิจของสตรีว่ามาจากการขาดแคลนปัจจัยที่สำคัญในการผลิต ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ สินเชื่อ ทักษะทางธุรกิจ และเทคนิค เทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือและอุปกรณ์

Boserup (หทัยรัตน์ มาประณีต, 2547: 14; อ้างอิงจาก Boserup, 1979. *Women's Role in Economic Development*) ได้เสนอหลักการสร้างพลังอำนาจทางเศรษฐกิจของสตรีต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของราชการ องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรชุมชนท้องถิ่น ในการกำหนดและให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การสนับสนุนการประกอบอาชีพ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises [SMEs]) การแก้ไขกฎระเบียบและข้อบังคับให้เอื้อต่อสตรีในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการกู้เงินลงทุน การฝึกอบรมทักษะอาชีพ และการจัดสรรเครื่องมือสำหรับเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต เป็นต้น

ในการประชุมระดับโลกเรื่องสตรีครั้งที่ 4 ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี ค.ศ. 1995 ได้เสนอวิธีการในการให้ความช่วยเหลือทางด้านการประกอบอาชีพแก่สตรีของรัฐบาลในแผนปฏิบัติการปักกิ่งว่า รัฐบาลควรให้การสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิในการครอบครองที่ดินและทรัพย์สิน สินเชื่อ ทรัพยากรธรรมชาติ และเทคโนโลยี (Womenwatch, 2005: Online). นอกจากนี้ United Nations Department for Policy Coordination and Sustainable Development หรือ DPCSD (1996: 2) ได้เสนอแนวทางที่คล้ายคลึงกัน คือ การให้ความช่วยเหลือสตรีในด้านสินเชื่อ เงินทุน

ที่ดินทำกิน การให้การศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร

ในต่างประเทศ เช่น สตรีในประเทศเอลซัลวาดอร์ และฮอนดูรัสได้รับการช่วยเหลือในการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากรัฐบาลและองค์การระหว่างประเทศ ในด้านเงินทุน การเข้าถึงสินเชื่อ การฝึกอบรมทักษะทาง อาชีพ เช่น การบริหารจัดการ การทำบัญชี เป็นต้น ในประเทศชูดาน สตรีได้รับการช่วยเหลือในเรื่องของเงินทุน และในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สตรีได้รับการช่วยเหลือในด้านฝึกอบรมทักษะการผลิต ทักษะทางธุรกิจ

สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการประกอบอาชีพของสตรี ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพสตรี

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การให้สตรีมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมความเสมอภาคและการคุ้มครองทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสื่อเพื่อการดำเนินงานด้านสตรี

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาองค์กรและการบริหารจัดการเพื่อการทำงานด้านสตรี

ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพสตรีได้เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพสตรีแนวทางสนับสนุนด้านอาชีพและการมีงานทำของสตรี โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2546: 27-28)

(1) ส่งเสริมการฝึกอาชีพแก่สตรีให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มสหกรณ์ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ การหาตลาดรองรับ การสร้างและขยายเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง

(3) สร้างเสริมความแข็งแกร่งด้านการเงินแก่สตรี โดยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนสินเชื่อเงื่อนไขพิเศษที่เอื้อต่อการดำเนินวิสาหกิจทุกระดับ ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด

(4) ส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาสตรีจากการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนสู่การผลิตเพื่อสร้างรายได้

การประมวลงานวิจัยด้านสตรีศึกษาในประเทศไทย ที่ทำการวิจัยตั้งแต่ พ.ศ.2518-เมษายน 2543 โดยเฉพาะด้านการฝึกอบรมและการพัฒนาอาชีพของสตรี โดยสุมนา อินทร์คำน้อย จารุวรรณ ข้าเพชร และวรรณภา ชำนาญกิจ (2543 : 86-88) พบว่า สตรีในชนบทได้รับการสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพจากหน่วยงานราชการเป็นส่วนใหญ่ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพ การหาแหล่งเงินทุน การจัดหาวัตถุดิบเพื่อการผลิต การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ การหาตลาด การควบคุมคุณภาพสินค้า ความรู้ในวิชาชีพ และ เครื่องมือและอุปกรณ์ สำหรับหน่วยงานราชการที่ให้ความช่วยเหลือได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมอนามัย

พันธุ์ วรรณบริบูรณ์ (2546: 47-48) ได้ศึกษาเรื่องการเข้าถึงสวัสดิการและการบริการของรัฐของผู้หญิงเย็บส่วนประกอบรองเท้าอยู่กับบ้าน โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้หญิงเย็บส่วนประกอบรองเท้าในซอยหอมฝั่ง จำนวน 5 คน พบว่าสวัสดิการและการบริการของรัฐที่มีอยู่ในชุมชนค่อนข้างครบถ้วน เช่น การฝึกอบรมอาชีพเพื่อเสริมรายได้ การจัดหางานและตลาดการศึกษา เป็นต้น

เนื่องจากหน่วยงานของรัฐมีทรัพยากรในการพัฒนาที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ งบประมาณ และเทคโนโลยีและเทคนิคในการประกอบอาชีพ การช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพ เช่น เงินทุน การฝึกอบรม การหาตลาด ทักษะทางธุรกิจ การจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ เป็นต้น จากหน่วยงานของรัฐจึงมีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของสตรี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามาจากข้อมูลในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาต้นแบบการพัฒนาเพื่อเอาชนะความยากจนระดับจังหวัด: กรณีจังหวัดกาฬสินธุ์ ของอัครังค์ อุดมไพจิตรกุลและคณะ (2548) โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ คือ สตรีในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 536 คน ที่เข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองและได้ตอบแบบสอบถาม (Surveys) ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2546

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่สร้างมาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มจากบุคคลที่เกี่ยวข้องโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางและถูกต้อง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์จำนวน 4 กลุ่ม รวมจำนวนคนทั้งสิ้น 282 คน ดังนี้

(1) กลุ่มผู้วางนโยบายและผู้บริหาร ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และนายอำเภอทุกอำเภอ รวม 37 คน

(2) กลุ่มผู้ดำเนินงาน ประกอบด้วย วิทยากรฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ระดับตำบลและหมู่บ้านที่เกี่ยวข้อง รวม 191 คน

(3) กลุ่มผู้สนับสนุนการดำเนินงาน ประกอบด้วย พระสงฆ์ ครูและบุคลากรทางการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน รวม 54 คน

(4) กลุ่มประชาชนในพื้นที่ รวม 90 คน

จากการสัมภาษณ์คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) ข้อมูลบุคคลตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังซึ่งคำถามจะเป็นลักษณะตรวจสอบรายการและเติมลงในช่องว่าง ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ อาชีพปัจจุบัน รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และจำนวนเงินออมต่อเดือนของครอบครัว (2) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบสำหรับการพัฒนาต้นแบบการพัฒนาเพื่อเอาชนะความยากจนระดับจังหวัด และ (3) ความเห็นทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด

กลุ่มตัวอย่างสำหรับตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ชาย 106 คน และหญิง 536 คน รวมทั้งสิ้น 642 คน ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษากรณีเฉพาะสตรีเท่านั้น

เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อในแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนตัวเลือก 4 ระดับ ตั้งแต่ 1 ถึง 4 คะแนน ซึ่งมีความหมายดังนี้

คะแนน 4 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 3 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยสูง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบ มีความหมายดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.26-4.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.25 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นด้วยสูง

คะแนนเฉลี่ย 1.76-2.50 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.75 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ใช้โปรแกรมสถิติสำหรับสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences [SPSS]) โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง สถิติพรรณนาเชิงประมาณค่า (Explore) ในการหาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มอาชีพสตรีต่อการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ โดยแบ่งกลุ่มตามลักษณะชีวภูมิหลังของสตรี และสถิติอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับ 1 กลุ่มตัวอย่าง (One-Sample t Test) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากส่วนที่ 2 ของแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของสตรีต่อการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ และได้กำหนดค่าที่ผู้ทดสอบกำหนดไว้ที่ 2.51 คะแนน เพื่อเป็นการตรวจสอบดูว่าความต้องการของสตรีด้านใดที่เห็นด้วยระดับตั้งแต่สูงขึ้นไป

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลชีวสังคมและภูมิหลังของสตรี โดยจะใช้สถิติแบบพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของสตรีต่อการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการในด้านต่าง ๆ โดยใช้สถิติ

อ้างอิงจากการหาค่าเฉลี่ยสำหรับ 1 กลุ่มตัวอย่าง

1. ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลชีวสังคมและภูมิหลังของสตรีในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจำแนกตาม อายุ อาชีพ ปัจจุบัน รายได้ต่อเดือนของครอบครัว จำนวนเงินออมต่อเดือนของครอบครัว และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละทางลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของสตรี

ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. กลุ่มอายุ		
1.1 20 ปีหรือต่ำกว่า	11	2.1
1.2 21 - 40 ปี	210	39.2
1.3 41 - 60 ปี	277	51.7
1.4 61 ปีขึ้นไป	38	57.1
2. อาชีพปัจจุบัน		
2.1 เกษตรกร	468	87.3
2.2 รับราชการ	12	2.2
2.3 ทอผ้า	16	3.0
2.4 กำลังศึกษา	2	0.4
2.5 ค้าขาย	15	2.8
2.6 รับจ้างทั่วไป	15	2.8
2.7 ไม่มีอาชีพหลัก	8	1.5
3. รายได้ต่อเดือนต่อครอบครัว		
3.1 2,000 บาทหรือต่ำกว่า	281	52.4
3.2 2,001 - 5,000 บาท	160	35.4
3.3 5,001 - 10,000 บาท	43	8.0
3.4 10,001 บาทขึ้นไป	22	4.1
4. จำนวนเงินออมต่อเดือนต่อครอบครัว		
4.1 500 บาทหรือต่ำกว่า	463	86.4
4.2 501-1,000 บาท	32	6.0
4.3 1,001 บาทขึ้นไป	41	7.6
5. การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ		
5.1 เป็นสมาชิกกลุ่ม	378	70.5
5.2 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	158	29.5

หมายเหตุ : N = 536 คน

อาชีพ ดังในตาราง 1 ซึ่งแสดงจำนวนและร้อยละทางลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่เป็นสตรี พบว่า สตรีส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี คิดเป็น ร้อยละ 51.7 รองลงมามีอายุระหว่าง 21-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.2 สตรีส่วนน้อยมีอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.1 และมีอายุ 20 ปีหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 2.1 ตามลำดับ เมื่อคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยอายุของกลุ่มตัวอย่างพบว่า สตรีมีอายุเฉลี่ยประมาณ 44 ปี

อาชีพปัจจุบันของสตรีส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรถึง 468 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 87.3 รองลงมามีอาชีพทอผ้าคิดเป็นร้อยละ 3.0 ถัดมาคืออาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 2.8 เท่ากัน ต่อจากนั้นกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการและไม่มีอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 2.2 และ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนในครอบครัวของตนมากที่สุดที่ 2,000 บาทหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 52.4 หรือ จำนวน 281 คน รองลงมามีรายได้ 2,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.4 มีรายได้ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.0 และมีรายได้ 10,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

สำหรับจำนวนเงินออมต่อครอบครัวในแต่ละเดือนนั้น พบว่า ครอบครัวของสตรีมีจำนวนเงินออมต่อเดือนมากที่สุดที่ 500 บาทหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 86.4 รองลงมามีจำนวนเงินออม 1,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.6 และมีเงินออมระหว่าง 501-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ เมื่อคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยจำนวนเงินออมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ครอบครัวของสตรีมีจำนวนเงินออมเฉลี่ยที่ 327 บาท โดยที่มีจำนวนเงินออมมากที่สุดที่ 5,000 บาท และบางคนไม่มีเงินออมเลย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพมีจำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพมีจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5

2. ความคิดเห็นของสตรีต่อการขอรับความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพจากหน่วยงานราชการ
ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความ

คิดเห็นของสตรีต่อการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการในด้านต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบในตาราง 2 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนน t จากการทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับ 1 กลุ่มตัวอย่าง (One-Sample t Test) ต่อความต้องการในการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการของสตรี

จากตาราง 2 พบว่า สตรีมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการลดหลั่นตามลงมา ได้แก่ (1) การสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 (2) การส่งเสริมความรู้และประสบการณ์เรื่องการตลาด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (3) การสนับสนุนด้านเงินทุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 (4) การจัดหาผู้ฝึกสอนด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 (5) การส่งเสริมนโยบายของสถาบันการเงินที่เอื้อต่อการกู้เงินซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 (6) การสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 (7) การสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 (8) การเป็นคนกลางประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพกับตลาดภายนอก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และ (9) การสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16

นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่าค่าเฉลี่ยทุกค่านั้นจะมีระดับนัยสำคัญที่ .01 และสตรีมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดเกือบทุกข้อ ยกเว้นการสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความเห็นด้วยในระดับสูงเท่านั้น สำหรับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากหน่วยงานราชการจะพบว่า สตรีเห็นด้วยต่อการได้รับงบประมาณช่วยเหลือและสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 รองลงมา คือ การสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และ การสนับสนุนเงินทุนแบบให้เปล่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ซึ่งมีระดับนัยสำคัญที่ .01 ทุกค่าเฉลี่ยตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของความต้องการในการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการของสตรี

ความต้องการในการขอรับ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ	\bar{X}	S.D.	t
1. การส่งเสริมอาชีพตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)	3.70	.53	52.30**
2. การสนับสนุนด้านเงินทุน	3.59	.64	39.18**
2.1 การสนับสนุนงบประมาณโดยองค์กรปกครองท้องถิ่น	3.49	.62	32.90**
2.2 การสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน	3.43	.77	27.76**
2.3 การสนับสนุนเงินทุนแบบให้เปล่า	3.33	.91	20.92**
3. การส่งเสริมความรู้และประสบการณ์เรื่องการตลาด	3.60	.65	38.97**
4. การส่งเสริมนโยบายของสถาบันการเงินที่เอื้อต่อการกู้เงิน	3.53	.62	37.84**
5. การจัดหาผู้ฝึกสอนด้านอาชีพ	3.54	.71	28.51**
6. การสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า	3.50	.74	31.08**
7. การสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า	3.45	.82	26.40**
8. การเป็นคนกลางประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพกับตลาดภายนอก	3.39	.82	24.88**
9. การสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.16	.94	16.10**

หมายเหตุ : N = 536 คน; df = 535; ** p < .01 (2-tailed tests)

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงความต้องการของสตรีในจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อขอรับความช่วยเหลือ และการสนับสนุนการประกอบอาชีพจากหน่วยงานของรัฐว่ามีด้านใดบ้าง โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามาจากข้อมูลในงานวิจัยของธำรงค์ อุดมไพจิตรกุลและคณะ (2548) โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ สตรีในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 536 คน ที่เข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และได้ตอบแบบสอบถาม (Surveys) ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2546

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ สตรีมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในด้านต่างๆ ได้แก่ การสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมความรู้และประสบการณ์เรื่องการตลาด การสนับสนุนด้านเงินทุน การจัดหาผู้ฝึกสอนด้านอาชีพ การส่งเสริมนโยบายของสถาบันการเงินที่เอื้อต่อการกู้เงิน

การสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า การสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า การเป็นคนกลางประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพกับตลาด และการสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยในการสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพของสตรีทั้งสิ้น

ดังนั้น หน่วยงานราชการจึงควรให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือการประกอบอาชีพของสตรี เนื่องจากว่ามีทรัพยากรในการพัฒนาที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ งบประมาณ และเทคโนโลยี และเทคนิคในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพของสตรีถือเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองได้ของสตรี คือการสร้างพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ (Economic Empowerment) เป็นการจัดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสตรีด้านการผลิตสำหรับบริโภคภายในครัวเรือนมาเป็นการผลิตเพื่อการค้าขาย ซึ่งจะช่วยให้สตรีสามารถหารายได้ให้

แก่ตนเอง ส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง
ของสตรีในการตัดสินใจ การดูแลสมาชิกในครอบครัว

ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความ
ยากจนที่กำลังประสบอยู่ได้ด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

- ปรีศนา พงษ์ทัตศิริกุล; สุพัตรา ภู่อานานุสรณ์; และศิริกุล อินทรพาณิชย์. (2545). หน่วยที่ 13 การเสริมสร้างมิติชาย
หญิงในการพัฒนา. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการศึกษาทบทางชายหญิง. หน่วยที่ 11-15 หน้า 131-192.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ 11-15)
- อัครงค์ อุดมไพจิตรกุล; พัทธ์รัตน์ มาประณีต; และสธัญ ภู่อคง. (2548). โครงการพัฒนาตัวแบบการพัฒนาเพื่อ
เอาชนะความยากจนระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.
- พันธุ์วรรณบริบูรณ์. (2546). การเข้าถึงสวัสดิการและการบริการของรัฐของผู้หญิงเย็บส่วนประกอบรองเท้าอยู่กับบ้าน.
ใน รวมบทความอรรถาธิบายงานวิจัยกรณีศึกษาการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสใน
สังคมไทย. หน้า 47-48. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด.
- ภัสสร ลิมานนท์. (2542). บทบาทเพศ สถานภาพสตรี กับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2546). แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง
ชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์.
- สุนา อินทร์คาน้อย; จารุวรรณ ขำเพชร; และวรรณภา ชำนาญกิจ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องงานวิจัยด้าน
สตรีศึกษาในประเทศไทย. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พัทธ์รัตน์ มาประณีต. (2547). การสร้างพลังอำนาจของสตรีในด้านเศรษฐกิจและการค้า : มุมมองของเครือข่าย ผู้นำ
สตรีในกรอบเอเปค. วารสารสังคมศาสตร์. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หน้า 13-19.
- United Nations Department for Policy Coordination and Sustainable Development . (1996, May).
Bulletin on Eradication of Poverty No.1.
- United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. (2005). **Asia and the
Pacific Beijing + 10: Selected Issues.** Retrieved November 25, 2005, from [http://www.
unescap.org/esid/gad/PDF/AsiaandPacificBeijing+10.pdf](http://www.unescap.org/esid/gad/PDF/AsiaandPacificBeijing+10.pdf)
- United Nations Population Fund. (2005). **Women and Poverty.** Retrieved December 10, 2005, from
<http://www.unfpa.org/intercenter/Beijing/poverty.htm>
- Womenwatch. (2005). **FWCW Platform for Action: Women and Poverty.** Retrieved December
10, 2005, from <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/poverty.htm>